

Rätt till stöd i skolan för elever med cancer

Denna skrift är framtagen som ett stöd under skolgången för elever som drabbats av barncancer. Många delar, exempelvis lagstiftningstexterna, är även användbara för elever med andra allvarliga och/eller långvariga sjukdomstillstånd eller funktionsnedsättningar.

Innehåll

Om denna skrift	3
Inledning.....	4
Skolans styrdokument och rätten till stöd.....	4
Undervisning på sjukhus.....	5
Hemundervisning.....	5
Skolskjuts.....	6
Närvaro.....	7
Stöd till elever.....	7
Allmänt stöd.....	8
Stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.....	8
Särskilt stöd.....	8
Anpassning vid prov (exempelvis nationella prov).....	8
Utvecklingssamtal, individuell utvecklingsplan och individuell studieplan.....	9
Anpassad studiegång och anpassade kurser	12
Betyg och “pysparagrafen”	13
Antagning till gymnasieskola och anpassad gymnasieskola.....	16
Elevhälsa och studie- och yrkesvägledare	17
Lovskola.....	18
Centrala Studiestödsnämnden (CSN).....	19
Medicinering i skolan – egenvård	19
Anpassningar av elevens lärmiljö.....	20
Samverkan med vårdnadshavare.....	21
Anmälan och överklagan.....	21
Referenser	22
Om författaren till denna skrift.....	22

Om denna skrift

Rätt till stöd i skolan är framtagen som stöd för skolan i de fall det finns elever som genomgår behandling för barncancer eller har överlevt barncancer. I många delar, exempelvis lagstiftningstexterna, är den även användbar för elever med andra allvarliga och/eller långvariga sjukdomstillstånd och funktionsnedsättningar.

Men skriften handlar också om syskon till allvarligt sjuka barn. Forskning visar att såväl syskons hälsa, skolgång och framtida arbetssituation kan påverkas negativt av att ha ett allvarligt och/eller långvarigt sjukt syskon.

Om det sjuka barnet har ett eller flera syskon är det därför viktigt att även syskonens situation och förutsättningar i skolan tidigt uppmärksammas av rektorer och personal. Syskon till en elev med cancer befinner sig i en svår och utsatt situation som ofta pågår under flera år, vilket är en lång tid i ett barns liv.

Försök från skolans sida att tänka och arbeta med ett familjeperspektiv så långt det är möjligt. När ett barn drabbas av en allvarlig och livshotande sjukdom behöver hela familjen uppmärksammas och ges stöd. Här kan skolan bland annat bidra med att vara drivande i kontakten med familjen. Att skolan står för kontinuitet och tänker extra mycket på hur kommunikation mellan skola och hem skall utformas. Var lyhörd i omtanken kring hela familjens behov. Detta för att skolgången för såväl den sjuka eleven som eventuella syskon blir så bra som möjligt under sjukdomstiden.

Huvudansvaret för elevens skolgång ligger på ordinarie skola och dess rektor. Förhoppningsvis kan denna skrift vara ett stöd i er strävan att ge eleven en så bra skolgång som det är möjligt.

Målgrupp för denna skrift, förutom ordinarie skola, är sjukhuslärare, konsultsjuksköterskor vid landets sex regionala barncancercenter och barnonkologansvariga sjuksköterskor vid regionsjukhusen. Vårdnadshavare och elever med cancer samt syskon är också en målgrupp.

Inledning

Elever som har eller har haft barncancer behöver tidvis hjälp och extra stöd under sin skolgång. En del elever med barncancer behöver lite stöd, medan andra behöver betydligt mer och skolan ska anpassa sin undervisning utifrån det behov eleven har. Under behandlingen kan och orkar de oftast inte gå i skolan lika mycket som sina kamrater. Skolsvårigheter kan även kvarstå efter avslutad behandling. Skolans styrdokument är naturligtvis inte skrivna specifikt för elever med cancer, men det är dessa elevers situation som står i fokus i detta sammanhang. Syftet med denna skrift är att visa vad skolans styrdokument ger elever med cancer för rättigheter när det gäller skolgången.

Kunskap om och exempel kring cancerdrabbade elevers skolgång i denna skrift kommer från vårdnadshavare, elever som har eller har haft cancer, sjukhuslärare och de konsultsjuksköterskor som Barncancerfonden finansierar och som finns på landets sex regionala barncancercenter. Dessa konsultsjuksköterskor har mycket och nära kontakt med eleven och dennes vårdnadshavare.

Skolans styrdokument och rätten till stöd

Skolan har ett antal styrdokument som alla som arbetar i skolan ska följa. Några av dessa styrdokument är läroplanen, skollagen, skolförordningen och gymnasieförordningen.

En elev har rätt till stöd i sin skolsituation. När en elev får en cancerdiagnos händer det mycket i familjen. Barnets eller ungdomens välmående kommer i första hand. Vissa skolor, absolut inte alla, ger inte det stöd som eleven har rätt till. Det kan kännas jobbigt att som vårdnadshavare också behöva kämpa för sitt barns rättigheter i skolan. Det ska man inte behöva göra. Skolans styrdokument är mycket tydliga på att hemskolan har en skyldighet att ge stöd till elever som behöver det. Oavsett skolform – grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola eller anpassad gymnasieskola. Skollagen ger vårdnadshavare rätten att i vissa fall anmäla missförhållanden och överklaga de beslut som skolan fattat. I slutet av denna skrift finns ett avsnitt kring anmälan och överklagan.

I anslutning till respektive skolområde finns faktarutor. Dessa innehåller antingen citat från skolans styrdokument, som berör alla skolformer, eller hänvisningar till berörd lag, författning eller annan källa.

Gäller då alla lagar och förordningar alla skolformer? Nej, det kan i vissa fall skilja mellan de olika skolformerna. För varje avsnitt finns små rutor för varje skolform, där de ifyllda rutorna markerar vilka skolformer informationen gäller för.

Är skrivningarna i läroplanen och skollagen olika om eleven går på en kommunal eller en fristående skola? I princip nej. En av skollagens viktiga grundbultar är att samma lagstiftning ska gälla för alla skolor i de olika skolformerna. För varje avsnitt finns därför även rutor som visar om informationen avser kommunal skola och/eller fristående skola.

LÄROPLANEN SÄGER:

En likvärdig utbildning

Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå till målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.

Övergripande mål och riktlinjer

- Alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av särskilt stöd.
- Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.
- Rektor har ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver.

SKOLLAGEN SÄGER:

1 kap. 4 §

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt.

1 kap. 10 §

I all utbildning och annan verksamhet enligt denna lag som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. Med barn avses varje människa under 18 år. Barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas. Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

3 kap. 2 §

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Undervisning på sjukhus

På ett fyrtiotal sjukhus i Sverige finns det sjukhusskolor där det arbetar sjukhuslärare. Vid de sex regionala barncancercentren som finns i Umeå, Stockholm/Solna/Huddinge, Uppsala, Linköping, Göteborg och Lund finns det förutom sjukhuslärare även konsultsjuksköterskor. Dessa två yrkesgrupper har ett nära samarbete.

På sjukhusskolan får eleven hjälp att sköta skolarbetet trots sin sjukdom. Sjukhusskolan håller tillsammans med eleven även kontakt med elevens hemskola. Under behandlingstiden är det viktigt att hemskolan hela tiden håller kontakt med eleven. Ett bra förhållningssätt är detta: »Eleven ska inte tillbaka till hemskolan, eleven ska hela tiden finnas med där.« Tillsammans med elev, vårdnadshavare och hemskola görs planeringar och prioriteringar kring vilka ämnen som eleven ska läsa i sjukhusskolan. I sjukhusskolan kan eleven även genomföra de prov som skolan anser att eleven ska göra, inklusive nationella prov. Enligt skollagen ska det finnas sjukhusskola för alla elever från och med årskurs 1 i grundskolan till och med gymnasiet. Personalen på sjukhuset anser att det är bra att patienterna undervisas på sjukhusskolan. Det ses som ett led i tillfrisknandet.

Från höstterminen 2018 är förskoleklassen obligatorisk. Förskoleklasselever på sjukhus ska undervisas av personal från lekterapin. Den undervisningen ska följa samma riktlinjer som sjukhusskolans arbete när det gäller exempelvis kontakter med elevens hemskola.

Hemundervisning

Om eleven inte behandlas på sjukhus, utan hemma, så har hon eller han enligt skollagen rätt att få hemundervisning. Hemundervisningen kan också genomföras på annan lämplig plats än i hemmet. Det är viktigt att eleven, vårdnadshavare och skolan prioriterar och planerar både vilken undervisning eleven ska få och hur den ska genomföras. I skollagen står det att hemundervisningen så långt det är möjligt ska motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i. Observera att rätten till hemundervisning även gäller när eleven går i gymnasiet. Tänk på framförhållningen. Eventuell hemundervisning behöver planeras tidigt.

SKOLLAGEN SÄGER:

24 kap. 16 § Utbildning som motsvarar förskola, förskoleklass och fritidshem

Om ett barn vårdas på sjukhus eller en institution som är knuten till ett sjukhus, ska huvudmannen för institutionen svara för att barnet får tillfälle att delta i utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som erbjuds i förskola, förskoleklass eller fritidshem.

24 kap. 17 § Särskild undervisning

För sådana elever i grundskolan, den anpassade grundskolan, specialsolan, sameskolan, gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan som på grund av sjukdom eller liknande skäl inte kan delta i vanligt skolarbete och som vårdas på sjukhus eller en institution som är knuten till ett sjukhus ska särskild undervisning anordnas på sjukhuset eller institutionen, om det inte är obehövt för elevens inhämtande av kunskaper. Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i. Endast den som har legitimation som lärare får bedriva sådan undervisning som avses i första stycket.

SKOLLAGEN SÄGER:

24 kap. 20 § Utbildning i hemmet eller på annan lämplig plats

För sådana elever i grundskola, anpassad grundskola, specialsola, sameskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola som på grund av sjukdom eller liknande skäl inte kan delta i vanligt skolarbete under längre tid men som inte vårdas på sjukhus eller en institution som är knuten till ett sjukhus, ska särskild undervisning anordnas i hemmet eller på annan lämplig plats. Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i.

21 § Särskild undervisning enligt 20 § ska inte ges en elev om den läkare som ansvarar för elevens vård avråder från det. Särskild undervisning får ges i hemmet endast om eleven eller elevens vårdnadshavare samtycker.

Skolskjuts

En del elever med cancer kan redan innan cancerdiagnosen ha rätt till skolskjuts. Andra kanske bor så nära skolan att de normalt inte har rätt till skolskjuts. För att kunna fullfölja skolgången, under i första hand behandlingstiden, behöver i de flesta fall en cancerdrabbad elevs schema mycket ofta ändras. Det beror på att eleven under behandlingen kan bli trött och tidvis inte orka lika mycket som sina jämnåriga. Infektionskänslighet är även vanligt under vissa delar av behandlingen.

För att eleven ska kunna delta så mycket som möjligt i skolarbetet och vara i skolan de tider som eleven mår bra måste schema och därmed skolskjutsarnas omfattning ofta förändras. En elev med cancer ska inte behöva använda sin energi till att gå långa vägar till skolan eller behöva vänta i skolan flera timmar innan skolbussen går hem. Energin och kraften ska kunna läggas på skolarbetet och inte på förflyttningen till och från skolan. För elever som redan har rätt till skolskjuts kan dessa resor behöva anpassas efter en tid och för en elev som tidigare inte har haft rätt till skolskjuts måste eleven, vid behov, få rätt till anpassad skolskjuts. Tänk på framförhållningen. Eventuellt anpassad skolskjuts behöver planeras i god tid.

Lagstiftningen gällande rätten till skolskjuts är olika för de olika skolformerna och om eleven går på en kommunal eller en fristående skola. Informationen kommer därför att delas upp.

Om en elev i förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola eller anpassad gymnasieskola går i sin kommunala hemskola (anvisad skola) har eleven rätt till skolskjuts om elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet föreligger. Ett läkarintyg behövs som visar på behovet av skolskjuts. Denna skrivning i skollagen, särskild omständighet, gör det tydligt att kommunen ska anpassa skolskjutsen för en elev med barncancer.

Om eleven går i en kommunal skola som personen själv har valt gäller samma regler som om eleven går i en fristående skola i kommunen (se nedan).

Varje kommun har ett eget skolskjutsreglemente när det gäller rätten till anpassade skolskjutsar, i de fall eleven går i en fristående skola i kommunen eller i en kommunal skola som eleven valt själv. I vissa skolskjutsreglementen framgår det tydligt att kommunen, om det föreligger särskilda skäl, ordnar skolskjuts även för elever vid en fristående skola i kommunen eller en kommunal skola som eleven själv valt. Läkarintyg behövs som styrker behovet av skolskjuts. I andra kommuners skolskjutsreglementen finns inget skrivet om detta. Om eleven går i en fristående skola eller egen vald kommunal skola är det viktigt att kolla upp kommunens skolskjutsreglemente.

SKOLLAGEN SÄGER:

9 kap. 15 b § Förskoleklass

10 kap. 32 § Grundskola

11 kap. 31 § Anpassad grundskola

19 kap. 30 § Anpassad gymnasieskola

Skollagens text är lika för alla ovanstående skolformer. Det enda som ändrats i lagtexten är skolformens namn, det vill säga förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola. Här följer texten för grundskolan:

10 kap. 32 § Skolskjuts i hemkommunen

Elever i grundskola med offentlig huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet. Denna rätt gäller dock inte elever som väljer att gå i en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller som går i en annan kommuns grundskola med stöd av 25–27 §. I de fall då det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen även anordna skolskjuts i dessa fall. Elevens hemkommun ska ombesörja att skolskjuts anordnas.

Förskoleklass

Grundskola

Anpassad
grundskola

Gymnasieskola

Anpassad
gymnasieskolaKommunal
skolaFristående
skola

Elever i gymnasieskolan har inte rätt till skolskjuts. Om eleven har studiehjälp ska kommunen erbjuda skolskjuts om avståndet till skolan är mer än 6 km. Kommunerna har egna riktlinjer för gymnasieelevernas rätt till skolskjuts. Det finns inget centralt reglerat om rätt för en cancerdrabbad elev på gymnasieskolan att få anpassad skolskjuts. Kontakta respektive skola och kommun för att ta reda på vilka möjligheter som finns för anpassad skolskjuts.

Skola i annan
kommun

I det fall eleven går i skola i en annan kommun får skolans och skolskjutsansvarig i hemkommunen tillsammans diskutera rätten till skolskjuts, då olika riktlinjer kan förekomma i olika kommuner.

TIPS!

Ta kontakt med aktuell kommun för att läsa riktlinjer för skolskjuts/skolskjutsreglemente för gymnasieskolan.

Närvaro

Förskoleklass

Grundskola

Anpassad
grundskola

Gymnasieskola

Anpassad
gymnasieskolaKommunal
skolaFristående
skola

I förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola är det närvaroplikt om eleven inte har giltigt skäl att utebli. En elev med cancer har naturligtvis giltigt skäl för att vissa perioder inte kunna gå i skolan. Säkerställ så att eleven inte får ogiltig frånvaro. Stäm även av så att syskon inte får ogiltig frånvaro om de är frånvarande på grund av en brors eller systers sjukdom.

Om en elev är borta från skolan ofta och länge måste rektorn snabbt utreda orsaken till frånvaron. Detta är viktigt för att eleven ska få det stöd hen behöver för att klara utbildningen.

Stöd till elever

Förskoleklass

Grundskola

Anpassad
grundskola

Gymnasieskola

Anpassad
gymnasieskolaKommunal
skolaFristående
skola

Skollagen beskriver tre nivåer av stöd till elever. Den första nivån är ett allmänt stöd som alla elever har rätt till. Den andra nivån är stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Den tredje nivån är särskilt stöd och då ska ett åtgärdsprogram upprättas. Nedan följer en beskrivning av de olika nivåerna.

SKOLLAGEN SÄGER:

7 kap. 17 § Förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola eller sameskola)

15 kap. 16 § Gymnasieskola

18 kap. 16 § Anpassad Gymnasieskola

Skollagens text är lika för alla skolformer. Det enda som ändrats i lagtexten är skolformens namn. Här följer skollagens text:

Närvaro

Eleven ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

Om en elev utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

Allmänt stöd

Alla elever har rätt att utvecklas och skolan ska ge eleven det stöd och stimulans som eleven behöver för att utvecklas så långt som det är möjligt.

Stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen

Om skolan på något sätt märker att en elev inte förväntas nå betyget E i något eller några ämnen ska eleven snarast ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen kan vara hjälp med att strukturera och prioritera det som ska studeras eller att få längre tid för att genomföra ett prov. Om det tidigt finns skäl att tro att stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen inte kommer att vara tillräckliga ska det anmälas till rektorn och behovet av särskilt stöd ska då utredas. Extra anpassningar ska dokumenteras på sätt som rektor bestämmer och de ska också följas upp och utvärderas.

Särskilt stöd

Om eleven, trots stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, inte förväntas nå betyget E ska detta anmälas till rektorn. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om det tidigt kan antas att stöd i form av extra anpassningar inom ordinarie undervisning inte kommer att räcka. Särskilt stöd kan exempelvis vara regelbunden specialundervisning eller rätt till assistent/resursperson.

Följande arbetsgång gäller efter anmälan till rektor:

- Rektor ska skyndsamt utreda om eleven har behov av särskilt stöd
- Om utredningen visar att eleven inte har behov av särskilt stöd ska ett beslut om detta fattas och dokumenteras
- Om utredningen visar att eleven har behov av särskilt stöd ska eleven ges ett sådant stöd
- Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd.

Av åtgärdsprogrammet ska det framgå:

- Behovet av särskilt stöd
- Hur behovet ska tillgodoses
- När åtgärdsprogrammet ska följas upp och vem som är ansvarig för det.
- När åtgärdsprogrammet ska utvärderas och vem som är ansvarig för det.

Anpassning vid prov (exempelvis nationella prov)

Under skoltiden ger lärarna eleverna prov. I vissa årskurser förekommer även nationella prov. I grundskolan heter det ämnesprov och gymnasiet kursprov. I den anpassade grundskolan och den anpassade gymnasieskolan ges inga nationella prov. Vanliga prov kan dock förekomma i den anpassade grundskolan och den anpassade gymnasieskolan och då ska givetvis dessa också anpassas efter elevens situation.

Prov är bara en del i en lärares betygsättning. I Skolverkets Allmänna råd om betyg och prövning (2022) står att läraren i slutet av varje termin eller efter avslutad kurs ska göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till betygsgränserna.

SKOLLAGEN SÄGER:

3 kap. 7 § Utredning

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.

9 § Åtgärdsprogram

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen.

Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges: 1. I en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § 2. I form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11a § eller 3. i form av anpassad studiegång enligt 12 §. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

De nationella proven genomförs i följande ämnen:

Grundskolan

Åk 3: Matematik och svenska alternativt svenska som andraspråk.

Åk 6 Svenska alternativt svenska som andraspråk, engelska och matematik.

Åk 9: Svenska alternativt svenska som andraspråk, engelska, matematik och något av SO-ämnena geografi, historia, samhällskunskap eller religionskunskap samt något av NO-ämnena biologi, fysik eller kemi.

Gymnasiet

På gymnasiet genomförs de nationella kursproven i engelska, svenska alternativt svenska som andraspråk och matematik. De olika programmen har olika kursprov och de genomförs vid olika tidpunkter.

Så här skriver Skolverket om anpassningar vid nationella prov:

”För elever med funktionsnedsättningar kan provet behöva anpassas på olika sätt i samband med genomförandet. Rektor ska i god tid för provdatumet ha beslutat om eventuella anpassningar.”

På Skolverkets webbplats kan man läsa mera om anpassningar vid nationella prov.

Anpassningar vid prov gäller naturligtvis inte bara vid nationella prov utan vid skolans alla provtillfällen. En elev med cancer kan kanske också ha en annan funktionsnedsättning, exempelvis läs- och skrivsvårigheter. Då gäller det för skolan att anpassa provet utifrån två funktionsnedsättningar. Både läs- och skrivsvårigheterna och problemen i samband med cancersjukdomen.

Utvecklingssamtal, individuell utvecklingsplan och individuell studieplan

Skolgången för en cancerdrabbad elev behöver oftast mycket planering.

Det kan exempelvis bero på att eleven vissa tider behöver hemundervisning eller att eleven periodvis behöver prioritera vilka ämnen som han eller hon orkar läsa. Dagsformen är viktig för en cancerdrabbad elev, främst under behandlingsfasen. För dessa elever kan skolan i vissa fall inte göra några långsiktiga planeringar. Här gäller det att kunna improvisera och därmed optimera skolgången utifrån elevens mående. Har skolan då några verktyg för att hantera denna situation? I styrdokumentet finns det krav på att skolan ska hantera detta. Då kraven ser olika ut beroende på skolform delas informationen upp.

Förskoleklass

Grundskola

Anpassad grundskola

Gymnasieskola

Anpassad gymnasieskola

Kommunal skola

Fristående skola

I förskoleklass ska skolan ha minst ett utvecklingssamtal varje läsår för att tillsammans med elev och vårdnadshavare prata om elevens utveckling och lärande. För en elev med cancer behövs ibland denna typ av samtal mycket oftare. Periodvis kanske varje vecka. Att kontinuerligt hålla kontakten med familjen är en av de viktigaste framgångsfaktorerna för att kunna göra elevens skolgång så bra som det är möjligt.

SKOLLAGEN SÄGER

9 kap. 11 § Förskoleklass

Minst en gång varje läsår ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om elevens utveckling och lärande.

Förskoleklass

Grundskola

Anpassad
grundskola

Gymnasieskola

Anpassad
gymnasieskola

Kommunal
skola

Fristående
skola

I grundskolan och den anpassade grundskolan ska skolan ha minst ett utvecklingssamtal varje termin för att tillsammans med eleven och vårdnadshavare prata om elevens utveckling och lärande. För en elev med cancer kan det behövas avstämningssamtal mycket oftare. Att kontinuerligt hålla kontakten med familjen är en av de viktigaste framgångsfaktorerna för att kunna optimera elevens skolgång. I grundskolans och i den anpassade grundskolans årskurser 1–5, där inga betyg ges, ska läraren dessutom en gång per år i samband med ett av utvecklingssamtalen skriva en individuell utvecklingsplan som ska sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå så långt som möjligt i sitt skolarbete. För många av eleverna med cancer behöver denna utvecklingsplan revideras ofta. I skollagen står att skriftlig information får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal. Detta gäller även för årskurserna 6–9.

SKOLLAGEN SÄGER

11 kap. 16a § Anpassad grundskola

I årskurs 6–9 ska läraren, om eleven får undervisning i ett ämne som eleven eller vårdnadshavaren inte begär betyg i, eller ett ämnesområde, en gång per läsår vid ett av utvecklingssamtalen i en skriftlig individuell utvecklingsplan 1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till a) betygskriterierna i ämnet, eller b) kriterierna för bedömning av kunskaper i ämnesområdet, och 2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska uppfylla betygskriterierna eller kriterierna för bedömning av kunskaper och

i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen i det ämnet eller ämnesområdet. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen. Skriftlig information om elevens skolgång får ges även i andra fall än vad som följer av första stycket och även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal. Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att uppfylla betygskriterierna eller kriterierna för bedömning av kunskaper.

SKOLLAGEN SÄGER

10 kap. 12 § Grundskola.

11 kap. 15 § Anpassad grundskola

Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas samt om vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen och kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i.

Utvecklingssamtal ska i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 3 kap. 9 §.

10 kap. 13 § Grundskola.

11 kap. 16 § Anpassad grundskola.

I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan 1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och 2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen. Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal. Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper eller betygskriterierna för årskurs 6.

Förskoleklass

Grundskola

Anpassad
grundskola

Gymnasieskola

Anpassad
gymnasieskola

Kommunal
skola

Fristående
skola

I gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan ska skolan ha minst ett utvecklingssamtal varje termin för att ge en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studieresultat. Elevens vårdnadshavare har även rätt att få den informationen. För en elev med cancer kan det behövas avstämningssamtal mycket oftare. Att kontinuerligt hålla kontakten med elevens familj är en av de viktigaste framgångsfaktorerna för att kunna främja elevens skolgång.

I gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan ska det för varje elev skrivas en individuell studieplan. För en cancerdrabbad elev behövs i många fall denna utvecklingsplan revideras ofta.

SKOLLAGEN SÄGER

15 kap. 20 § Gymnasieskola

Minst en gång varje termin ska rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal). En elevs vårdnadshavare ska få sådan information som avses i första stycket. 18 kap. 20 § Anpassad gymnasieskola Minst en gång varje tertmin ska rektorn se till att eleven i ett utvecklingssamtal ges samlad information om sin kunskapsutveckling och studiesituation. Utvecklingssamtalet ska genomföras med elevens individuella studieplan som grund. En elevs vårdnadshavare ska få sådan information som avses i första stycket.

16 kap. 25 § Gymnasieskola

För varje elev ska det upprättas en individuell studieplan. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen. 19 kap. 26 § Anpassad gymnasieskola För varje elev ska det upprättas en individuell studieplan. Elevens synpunkter ska inhämtas och beaktas vid utformandet av den individuella studieplanen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

Anpassad studiegång och anpassade kurser

För en del elever med cancer kan det vid någon eller några perioder under skolgången behövas en anpassning av antalet ämnen som eleven orkar med att läsa. I grundskolan och i den anpassade grundskolan kallas det anpassad studiegång. När det blir aktuellt med en sådan anpassning är det viktigt att fundera över varför en anpassning ska ske och att det blir en anpassning av "rätt" ämnen. Enligt Skolverket ska anpassad studiegång användas med stor försiktighet. Speciellt viktigt är det att vid planeringen av anpassad studiegång tänka framåt mot gymnasieskolan. Vad vill eleven gå för program när det är dags för gymnasiet? Olika program har olika intagningskrav. Se vidare under avsnittet "Antagning till gymnasieskolan". Anpassad studiegång är en del av skolans särskilda stöd.

För anpassad studiegång behövs ett skriftligt beslut av rektor. Se till att det på beslutet finns en tidsangivelse för hur länge den anpassade studiegången ska gälla. Det blir också viktigt att kontinuerligt följa upp detta beslut så att det inte, när det börjar närma sig gymnasieintagningen, visar sig att eleven inte är behörig att söka ett program som eleven gärna vill gå.

För en del elever med cancer i gymnasieskola respektive anpassad gymnasieskola kan det vid någon eller några perioder under skolgången behövas en anpassning av antalet kurser som eleven orkar med att läsa. När det blir aktuellt med en anpassning av kurser är det viktigt att fundera över varför en anpassning ska ske och att det läggs upp en plan för hela gymnasieutbildningen. Detta dokumenteras i en individuell studieplan. Denna studieplan kommer förmodligen att behöva revideras vid några tillfällen.

Speciellt viktigt är det att vid planeringen av anpassningen tänka på vad eleven behöver ha med sig i poäng och kurser mot en framtida högskoleutbildning alternativt hur eleven skall få en examen från gymnasieskola/anpassad gymnasieskola. När en individuell studieplan ska upprättas är det värdefullt och nästintill nödvändigt att en studie- och yrkesvägledare finns med i planeringsarbetet.

SKOLLAGEN SÄGER

3 kap. 12 § Anpassad studiegång.

Om det särskilda stödet för en elev i grundskola, anpassad grundskola, specialskola eller sameskola inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång).

I grundskola, specialskola och sameskola ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

GYMNASIEFÖRORDNINGEN SÄGER

9 kap. 1 §

Om en elev inte har fått lägst betyget E på en kurs, har eleven rätt att gå om kursen en gång.

Har eleven slutfört kursen två gånger och inte fått lägst betyget E får eleven gå om kursen ytterligare en gång, om det finns särskilda skäl. En elev som inte har fått betyget E på gymnasiearbetet eller gymnasiearbetet i anpassad gymnasieskola har rätt att göra om arbetet en gång. Om en elev har fått betyget F på en stor andel av kurserna under ett läsår får eleven, om det finns särskilda skäl, gå om sådana kurser som eleven fått lägst betyget E på under läsåret.

Betyg och ”pysparagrafen”

En elev ska informeras av lärare om grunderna vid betygssättningen och när ett betyg har satts har eleven och vårdnadshavare rätt att få veta skälen för betyget. I de olika skolformerna finns också möjlighet att i efterhand göra en prövning för ett betyg i ämnet.

Betygssättning är för skolan en myndighetsutövning och om en lärare är osäker inför betygssättningen av en elev med cancer är det viktigt att läraren diskuterar detta med bland annat sin rektor. Skolverket har på sin webbsida mycket information kring bedömning och betygssättning såsom förklarande texter, filmer, webbkurser och Allmänna råd med kommentarer om betyg och prövning.

Skolverket skriver bland annat: Vid betygssättning gör lärare en sammantagen bedömning av elevens kunskaper i förhållande till betygskriterierna och sätter det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. När läraren sätter betyg analyserar och värderar hen alla underlag och all information som finns i förhållande till betygskriterierna. Därefter sätts betyget.

I läroplanerna för alla skolformer där betyg sätts finns övergripande riktlinjer för bedömning och betyg. Utifrån skolans styrdokument och Skolverkets skrivningar ska läraren vid betygssättningen göra en bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterierna. Läraren ska:

- göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper. Här ska exempelvis också information från sjukhusskolan användas
- sätta ett betyg som sammantaget bäst motsvarar elevens kunskaper.

”Pysparagrafen”

I skollagen finns det en paragraf som ger lärare rätt att bortse från enstaka betygskriterier. Särskilda skäl är exempelvis en funktionsnedsättning som utgör ett direkt hinder för eleven att uppfylla betygskriterierna för ett visst betyg. En elev med genomgången barncancerbehandling kan exempelvis på grund av sena komplikationer ha fått sådan funktionsnedsättning att denna paragraf kan bli aktuell att användas vid betygssättning.

Detta är en undantagsbestämmelse som i dagligt skoltal kallas ”pysparagrafen”. Denna undantagsbestämmelse gäller i alla skolformer där betyg sätts.

Eftersom det är lite olika regelverk gällande betyg för de olika skolformerna är informationen uppdelad utifrån respektive skolform.

Betyg i grundskolan sätts i alla ämnen från och med årskurs 6. Enligt riksdagens beslut ska alla skolor som önskar kunna införa betyg från årskurs 4. Betygsbeteckningarna är A, B, C, D, E och F. A är det högsta betyget och betyget E är godkänt. Betyget F betyder att eleven inte har godkänt i ämnet. Om skolan anser att det saknas underlag för att sätta betyg på grund av elevens frånvaro ska betyg inte sättas i ämnet.

Terminsbetyg sätts från höstterminen i åk 6 till och med höstterminen i åk 9.

LÄROPLANEN SÄGER
Läroplan för grundskolan och den anpassade grundskolan
2.7 Bedömning och betyg.
Läraren ska vid betygssättningen göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterierna.

Läroplan för gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan
2.5 Bedömning och betyg.
Läraren ska vid betygssättningen göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterier som finns för respektive kurs, samt beakta även sådana kunskaper som en elev har tillägnat sig på annat sätt än genom den aktuella undervisningen.

SKOLLAGEN SÄGER

Grundskola

10 kap. 21 § Pysparagrafen

Om det finns särskilda skäl får det vid betygssättningen enligt 19 och 20 § bortses från enstaka delar av betygskriterierna för årskurs 6 eller 9. Med särskilda skäl avses funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska kunna uppfylla betygskriterierna för ett visst betyg. Lag (2011:876).

Grundskolans slutbetyg, som är det betyg som eleven söker till gymnasiet på, sätts efter vårterminen i år 9.

Om en elev i ett avslutat ämne fått betyget F ska läraren för det ämnet skriva hur långt eleven har kommit i det ämnet och det får också (inte ska) skrivas vilka stödåtgärder skolan har vidtagit. Om en elev har fått streck i ett avslutat ämne får det skrivas in i betyget vilka stödåtgärder skolan har vidtagit, men det är inte ett krav.

Om en elev har slutat grundskolan kan eleven göra en prövning för att få betyg eller för att höja sitt eller sina betyg. Det kan göras för ett eller flera ämnen som man inte fått betyg i eller i ett ämne där man tidigare har fått betyg.

När läraren ska sätta betyg i ett ämne som eleven inte har avslutat ska läraren göra en bedömning av de kunskaper eleven har fått fram till och med den aktuella terminen. När en elev byter klass eller lärare är det därför viktigt att informationen om elevens kunskaper förs vidare.

SKOLLAGEN SÄGER

10 kap. 19 § Betyg innan ett ämne har avslutats

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen byggas på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen. Läraren ska göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de betygskriterier som gäller för ämnet och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. Samtliga kriterier för betyget E ska dock vara uppfyllda för att eleven

ska kunna få ett godkänt betyg. Vid bedömningen ska elevens kunskaper:

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till betygskriterierna för årskurs 6,
2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till betygskriterierna för årskurs 6, och
3. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått i förhållande till betygskriterierna för årskurs 9.

Förskoleklass

Grundskola

Anpassad grundskola

Gymnasieskola

Anpassad gymnasieskola

Kommunal skola

Fristående skola

En elev i anpassad grundskola kan läsa ämnen som liknar grundskolans ämnen, men har en egen kursplan. En annan elev kan läsa ämnesområden där det också finns en kursplan.

Betygen i den anpassade grundskolan är frivilliga, men om eleven eller vårdnadshavaren vill ha betyg ska betyg ges från och med år 6, eller från år 4 om rektor har bestämt det. Betygen i den anpassade grundskolan är A, B, C, D och E där A är det högsta betyget och E är godkänt. Om eleven inte är godkänd ska inget betyg sättas. Ett betyg från den anpassade grundskolan ger inte behörighet att söka till gymnasieskolan. En elev som inte vill ha ett betyg från den anpassade grundskolan ska få ett intyg. Om eleven eller vårdnadshavaren önskar ska intyget kompletteras med ett studieomdöme. Studieomdömet ska beskriva elevens möjligheter för vidare studier. För en elev som läser ämnesområden sätts inga betyg.

En elev i den anpassade grundskolan kan i något eller några ämnen läsa enligt grundskolans kursplan och har då rätt att i det eller dessa ämnen få ett betyg från grundskolan och då gäller reglerna för grundskolans betygssättning.

10 kap. 23 § Prövning

Den som vill ha betyg från grundskolan har rätt att genomgå prövning för betyg. Denna kan avse hela utbildningen i grundskolan eller ett eller flera ämnen som ingår i utbildningen. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg i ett avslutat ämne eller slutbetyg från grundskolan. Den som har fått undervisning i lovskola enligt 23 b § andra stycket ska av huvudmannen erbjudas att i anslutning till lovskolan genomgå prövning för betyg i de ämnen undervisningen i lovskolan har avsett.

10 kap. 22 § Icke godkänt betyg

I fall där ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne ska en skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling i ämnet ges. Av bedömningen får också de stödåtgärder som har vidtagits framgå. Bedömningen ska undertecknas av läraren. Om det enligt 18 § inte kan sättas betyg i ett avslutat ämne, får de stödåtgärder som har vidtagits framgå av beslutet.

SKOLLAGEN SÄGER:

Anpassad grundskola

11 kap. 23 a § Pysparagrafen

Om det finns särskilda skäl får det vid betygssättningen enligt 22 och 23 §§ bortses från enstaka delar av de kunskapskrav som eleven ska ha uppnått i slutet av årskurs 6 eller 9. Med särskilda skäl avses funktionsnedsättning, utom intellektuell funktionsnedsättning, eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska kunna nå ett visst kunskapskrav. Intellektuell funktionsnedsättning får dock beaktas om det finns synnerliga skäl.

Betygsstegen i gymnasieskolan är A, B, C, D, E och F. Betyg ska sättas på varje avslutad kurs och efter genomfört gymnasiearbete. Om en elev exempelvis går på ett introduktionsprogram får betyg även sättas i grundskolans ämnen. Betygen A – E är godkända betyg där A är det högsta betyget. F är ett icke godkänt betyg. När det gäller det individuella gymnasiearbetet, som varje elev ska genomföra finns bara betygen E och F. Om det saknas underlag på grund av frånvaro ska inget betyg sättas.

Den som vill ha även rätt att få betyg från gymnasiet via prövning. Om det skulle vara aktuellt med prövning kontakta gymnasieskolan för närmare information.

Inom gymnasieskolan arbetar Skolverket med en ämnesbetygsreform. Elever som börjar gymnasiet efter 1 juli 2025 kommer att få ämnesbetyg och inte kursbetyg.

Utbildningen i den anpassade gymnasieskolan består av nationella och individuella program.

I den anpassade gymnasieskolan ska, på de nationella programmen, betyg sättas efter varje avslutad kurs. Betygen är A, B, C, D och E, där är det högsta betyget A och E det lägsta. Om en elev inte uppnår det godkända betyget E, ska inget betyg sättas.

För gymnasiearbetet i anpassade gymnasieskolan används beteckningen E, om eleven nått målen. Om eleven inte nått målen ska inget betyg sättas. För elever som läser ämnesområden sätts inga betyg.

SKOLLAGEN SÄGER

Gymnasieskola

15 kap. 26 § Pysparagrafen

Om det finns särskilda skäl får det vid betygssättningen bortses från enstaka delar av kunskapskraven. Med särskilda skäl avses funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska kunna nå ett visst kunskapskrav. De kunskapskrav som rör säkerhet och de som hänvisar till lagar, förordningar eller myndigheters föreskrifter ska dock alltid uppfyllas.

15 kap. 28 § Prövning

Den som vill ha betyg från gymnasieskolan har rätt att genomgå prövning. Regeringen får meddela föreskrifter om prövning. Sådana föreskrifter får innebära inskränkning av rätten till prövning.

15 kap. 29 §

Regeringen meddelar föreskrifter om möjlighet för rektor att i vissa fall ge betyg utan prövning till en elev som inte följt undervisningen.

SKOLLAGEN SÄGER

Anpassad gymnasieskola

18 kap. 25 § Pysparagrafen

Om det finns särskilda skäl, får det vid betygssättningen bortses från enstaka delar av betygskriterierna. Med särskilda skäl avses funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska uppfylla betygskriterierna för ett visst betyg. En intellektuell funktionsnedsättning får beaktas vid betygssättningen bara om det finns synnerliga skäl.

Antagning till gymnasieskola och anpassad gymnasieskola

Gymnasieskolan har nationella program med två inriktningar: yrkesprogram och högskoleförberedande program. För elever som inte är behöriga till ett nationellt program finns ett introduktionsprogram.

En fristående gymnasieskola måste, i mån av plats, ta emot alla elever som har rätt till den sökta utbildningen.

För att vara behörig att söka till ett yrkesprogram ska eleven ha minst betyget E i svenska eller svenska som andra språk, matematik, engelska och minst 5 ytterligare ämnen. Det behövs alltså godkända betyg i minst 8 ämnen. För att vara behörig att söka till ett högskoleförberedande program ska eleven ha minst betyget E i svenska eller svenska som andra språk, engelska, matematik och minst 9 andra ämnen. Eleven behöver alltså minst 12 godkända betyg. För att vara behörig till ekonomiprogrammet, humanistiska programmet och samhällsvetenskapsprogrammet måste eleven ha minst betyget E i geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap. För att vara behörig till naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet behöver eleven ha minst betyget E i biologi, fysik och kemi. Vill eleven komma in på någon av dessa program är det alltså viktigt att inte de aktuella ämnena har anpassats bort under grundskoletiden.

Om det är fler elever som söker än det finns befintliga platser på ett program så kommer slutbetyget från grundskolan att ligga som grund för vilka elever som får börja på det programmet. Ett meritvärde räknas fram. Det utgörs av summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg. Meritvärdet räknas ut enligt tabellen till höger. Det högsta meritvärdet för 16 betyg är 320 poäng (16 betyg x 20 poäng = 320 poäng). Om en elev har fått betyg i moderna språk som språkval får den räkna detta som ett 17:e betyg för att öka meritvärdet. Det maximala meritvärdet kan då bli 340 poäng (17 betyg x 20 poäng = 340 poäng).

Fri kvot

En elev med cancer kanske inte hinner med att läsa alla ämnen i grundskolan eller inte hinner eller orkar prestera som eleven hade gjort under normala omständigheter. Slutbetygen från grundskolan blir alltså inte så bra som de annars skulle ha kunnat vara. Eleven vill söka till ett program där meritvärdet inte räcker för att bli antagen. I gymnasieförordningen finns en paragraf som handlar om fri kvot. En elev kan på grund av särskilda skäl ges företräde till ett program. Särskilda skäl kan vara att en cancerdrabbad elev inte har haft ork att prestera på topp under grundskoletiden och därmed inte kunnat få tillräckligt höga betyg.

För att kunna ansöka om fri kvot måste eleven vara behörig till programmet, men inte ha tillräckligt högt meritvärde för att komma in. En särskild ansökan om fri kvot ska lämnas in till kommunens gymnasie-antagning alternativt annan huvudman, om det är en friskola. Till den ansökan ska det bland annat bifogas ett läkarutlåtande. Om det blir aktuellt för en elev att ansöka om fri kvot så blir skolans rektor och studie- och yrkesvägledare viktiga för att ansökan ska bli komplett och komma in i rätt tid och till rätt ställe.

BETYG OCH MERITVÄRDE

A: 20 poäng
B: 17,5 poäng
C: 15 poäng
D: 12,5 poäng
E: 10 poäng
F: 0 poäng

GYMNASIEFÖRORDNINGEN SÄGER

7 kap.3 § Ett begränsat antal platser (fri kvot) ska avsättas för dem som på grund av särskilda omständigheter bör ges företräde framför de övriga sökande. Huvudmannen beslutar om det antal platser som ska avsättas.

Undantagsbestämmelse engelska

Om en elev är behörig i alla erforderliga ämnen, förutom i engelska, och på grund av särskilda skäl inte haft möjlighet att delta i undervisning av engelska under en betydande del av sin tid i grundskolan, kan eleven begära dispens från kravet om betyg i engelska. Eleven ska ha möjligheter att klara sökt program. Kontakta rektor och studie- och yrkesvägledare för att ansöka om dispens.

Introduktionsprogram

En elev klarar kanske inte av att bli behörig till gymnasiet direkt efter grundskolan, då skolgången under grundskolan har försvarats på grund av sjukdomen. Gymnasieskolan ska då erbjuda eleven att gå i ett introduktionsprogram. Om det mot slutet av grundskoletiden kan bli aktuellt med ett introduktionsprogram är det viktigt att tidigt involvera skolans studie- och yrkesvägledare.

Programinriktat val: Syftar till att elever ska få en utbildning som är inriktad mot ett visst nationellt yrkes- eller högskoleförberedande program.

Yrkesintroduktion: Vänder sig till elever som saknar godkända betyg för behörighet till ett yrkesprogram. Eleven får en yrkesinriktad utbildning för att kunna söka till ett yrkesprogram eller få ett arbete.

Individuellt alternativ: Utformas helt efter elevens förutsättningar.

Språkintröduktion: För nyanlända ungdomar med inriktning mot utbildning i svenska språket.

Enligt skollagen så ska de barn och ungdomar som har en intellektuell funktionsnedsättning och som bedöms inte klara grundskolans betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper ha rätt till anpassad grundskola eller anpassad gymnasieskola. Det är mycket viktigt att huvudmannen/kommunen gör en utredning som visar att eleven har en intellektuell funktionsnedsättning. De olika underlag som behövs för en utredning är; pedagogisk utredning, psykologisk utredning, medicinsk utredning, social utredning och samråd med vårdnadshavare.

Elevhälsa och studie- och yrkesvägledare

En elev kan behöva stöd i skolan på många olika sätt. Det handlar då inte bara om att exempelvis få hemundervisning under vissa perioder, utan det kan handla om vitt skilda saker i skolan. Olika personer inom skolan med olika kompetenser kan komma att bli ett bra stöd för en elev med cancer och dennes vårdnadshavare. Skollagen är därför tydlig med att varje skola ska ha en elevhälsa. Där ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagog eller speciallärare. En vanlig beteckning för denna grupp på en skola är skolans elevhälsoteam.

SKOLLAGEN SÄGER

16 kap. 32 § En sökande till ett nationellt program som saknar godkänt betyg i engelska men uppfyller övriga behörighetskrav ska ändå anses behörig om den sökande 1. på grund av speciella personliga förhållanden inte har haft möjlighet att delta i undervisning i engelska under en betydande del av sin tid i grundskolan eller motsvarande utbildning, och 2. bedöms ha förutsättningar att klara studierna på det sökta programmet.

SKOLLAGEN SÄGER

2 kap. 25 § Elevhälsans omfattning
För eleverna i förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, sameskola, specialskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ- grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal. Elevhälsan ska vara en del av skolans kvalitetsarbete. Vid behov ska elevhälsan samverka med hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Vårdnadshavare kan vid olika tillfällen behöva träffa hela eller delar av detta elevhälsoteam själva eller tillsammans med sitt barn/ungdom.

Ju äldre eleven blir, desto viktigare kommer det att bli att se framåt mot kommande utbildningar och yrkesval. Alla elever i alla skolformer, utom förskoleklass, ska ha tillgång till en studie- och yrkesvägledare. Studie- och yrkesvägledaren kommer att bli en viktig person som ett bollplank för elev och vårdnadshavare när det gäller olika val i skolan. Speciellt är valet till gymnasiestudier viktigt.

Lovskola

I skollagen finns inskrivet att huvudmannen, det vill säga kommunen eller den som driver en friskola ska anordna lovskola. Regelverket är olika för grundskolan och gymnasieskolan.

Lovskolan är inte obligatorisk för eleven, utan ska ses som ett erbjudande och en möjlighet att kunna få ett godkänt betyg.

Grundskolan

Skolan ska erbjuda lovskola i följande fall:

- i juni månad till elever i åk 8 som riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasiet
- på lov under läsåret för elever i årskurs 9 som riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasiet
- i juni månad till elever efter åk 9 som riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasiet.

Skolan kan söka statsbidrag för lovskola även för andra elevgrupper i åk 6-9 än de som nämns i punkterna ovan. Skolan ska informera elever och vårdnadshavare om läsårets lovskolor.

Gymnasieskolan

I gymnasieskolan finns inget krav på att anordna lovskola. Det finns dock en möjlighet för skolan att ordna det genom att söka statsbidrag.

Flera gymnasieskolor anordnar lovskolor. Kontakta din gymnasieskola för att ta reda på om och i så fall när och för vilka elever skolan kommer att anordna lovskola.

För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagog eller speciallärare.

2 kap. 29 § Studie- och yrkesvägledning

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

SKOLLAGEN SÄGER

10 kap 23d § En elev som accepterar ett erbjudande om lovskola ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

Centrala Studiestödsnämnden (CSN)

En elev som studerar på gymnasiet har rätt till ett ekonomiskt stöd som heter studiehjälp. Det betalas ut av Centrala studiestödsnämnden (CSN). Gymnasieskolan ska informera CSN om en elev är frånvarande på grund av skolk. Eleven har då inte rätt till ersättning och kan även bli återbetalningsskyldig.

När en elev är sjuk ska en sjuknämnan alltid göras till skolan. Om skolan godkänner sjukfrånvaron får eleven behålla bidraget från CSN. Ibland kan skolan vilja ha ett läkarintyg för att styrka sjukfrånvaron. Ett råd är att alltid kontakta skolan gällande studiehjälpen när en elev på gymnasiet blir sjuk.

Medicinering i skolan – egenvård

Förskoleklass

Grundskola

Anpassad
grundskola

Gymnasieskola

Anpassad
gymnasieskola

Kommunal
skola

Fristående
skola

En elev kan behöva medicineras i skolan. Vårdnadshavarnas tillsynsansvar för sina barn, enligt 6 kap. föräldrabalken, övergår till skolan den tid som barnet vistas där. Skolan har därför ett ansvar för att barnen och eleverna får hjälp med sin egenvård, till exempel hjälp med att ta läkemedel.

Egenvård innebär att eleven själv kan medicinera eller att personal på skolan ska hjälpa eleven med medicineringen. Det är den behandlande hälso- och sjukvårdspersonalen som gör bedömning om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård. Egenvård kan ses som en form av särskilt stöd och bör därmed skrivas in i ett åtgärdsprogram. Om egenvård i skolan kan du läsa om på Skolverkets och Socialstyrelsens hemsidor och i Socialstyrelsens meddelandeblad nr 1/2023.

Anpassningar av elevens lärmiljö

Förskoleklass

Grundskola

Anpassad grundskola

Gymnasieskola

Anpassad gymnasieskola

Kommunal skola

Fristående skola

En elevs lärmiljö definieras här som allt det i skolan som kan påverka elevens skolgång. Det kan till exempel vara de anpassningar som ska göras i samband med ett prov. Det kan också vara att anpassa elevens schema, val av läromedel eller skollokalernas läge eller utformning. Om en elev med cancer behöver anpassa sin lärmiljö ska skolan göra allt den kan för att kunna möta den elevens behov. Många skrivningar i styrdokumentet påtalar att skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Om det uppstår svårigheter ska skolan dessutom ha kontakt med hemmet.

LÄROPLANEN SÄGER

Läroplan för gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan

En likvärdig utbildning

En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar, behov och kunskapsnivå. Det finns också olika vägar att nå målen. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla. Skolan har ett särskilt ansvar för elever med funktionsnedsättning.

2.1 Kunskaper

Alla som arbetar i skolan ska:

- Ge stöd och stimulans till alla elever så att de utvecklas så långt som möjligt.
- Uppmärksamma och stödja elever som är i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd.
- Samverka för att göra skolan till en

god miljö för utveckling och lärande.

Läraren ska:

- Utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.
- Stimulera, handleda och stödja eleven och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever i svårigheter.
- Samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen.

2.6 Rektorns ansvar

- Utbildningen utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges handledning och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bl.a. skolbibliotek och digitala verktyg.
- Alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.
- Undervisningen, elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar, särskilt stöd samt andra stödåtgärder som de behöver.

LÄROPLANEN SÄGER

Läroplan för förskoleklassen, grundskolan, den anpassade grundskolan och fritidshemmet

En likvärdig utbildning

En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.

2.2 Kunskaper

Alla som arbetar i skolan ska:

- Uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd.
- Läraren ska:
 - Ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.
 - Stimulera, handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter.
 - Samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen.

2.8 Rektorns ansvar

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att:

- Skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bland annat skolbibliotek och digitala verktyg.
- Alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.
- Undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver.
- Kontakt upprättas mellan skola och hem, om det uppstår problem och svårigheter för eleven i skolan.

Samverkan med vårdnadshavare

Skolan ska samverka och samarbeta med vårdnadshavarna, det är styrdokumentet tydliga med. När det gäller skolgången för en elev med cancer är samverkan och samarbete mellan skolan och vårdnadshavaren viktig faktor för att skapa en så bra skolgång som möjligt för eleven.

Anmälan och överklagan

Med den nuvarande skollagen har det blivit tydligt vilket ansvar skolan har i olika frågor. Olika myndigheter granskar olika delar av skolans arbete. Vilken myndighet du ska vända dig till med just ditt problem beror på vad saken gäller. Här kan du se vart du ska vända dig gällande några av de frågor som berör skolans verksamhet.

Klagomålshandling – rektor och huvudman

Om du inte är nöjd med hur skolan arbetar med exempelvis en elevs stödinsatser är det i första hand rektor du ska kontakta. Steget därefter är att kontakta huvudmannen, det vill säga kommunen eller friskolans ledning. Skolan kan hänvisa till den klagomålshandling som oftast finns.

Missförhållanden i skolan – anmälan till Skolinspektionen

Om det är allvarliga problem på skolan och huvudmannen inte gör något åt det kan du kontakta Skolinspektionen. Det kan vara problem för en eller flera elever eller för hela skolan. På Skolinspektionens hemsida finns formulär att fylla i. Skolinspektionen gör en bedömning i det aktuella ärendet hur de kommer att gå vidare med exempelvis en tillsyn eller inte. Läs mer på:

skolinspektionen.se/rad-och-vagledning/

Olämpligt beteende – anmälan till Skolinspektionen

Skolinspektionen tar emot anmälningar mot legitimerade lärare eller förskollärare som har betett sig olämpligt eller varit oskickliga i sitt arbete. Skolinspektionen utreder anmälan och kan om de anser att läraren bör få en varning eller mista legitimationen ta upp ärendet för prövning i Lärarnas ansvarsnämnd. Läs mer på:

skolinspektionen.se/rad-och-vagledning/

Överklaga ett beslut

I beslut som skolan fattar ska det framgå hur man överklagar beslutet. I skollagens 28 kapitel finns ett kapitel som heter Överklagande. Beslut om åtgärdsprogram, placering i särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång kan överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd. Överklagan ska ske inom tre veckor från det att man tagit del av beslutet. Beslut om skolskjuts kan också överklagas, men det sker hos allmän förvaltningsdomstol.

www.overklagandenamnden.se/

LÄROPLANEN SÄGER

Läroplan för förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola och fritidshem 2.4 Skola och hem

Skolans och vårdnadshavarnas gemensamma ansvar för elevernas skolgång ska skapa de bästa möjliga förutsättningarna för barns och ungdomars utveckling och lärande.

Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan ska samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla skolans innehåll och verksamhet.

Läraren ska:

- Samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling.
- Hålla sig informerad om den enskilda elevens personliga situation och iakttäta respekt för elevens integritet.

2.8 Rektors ansvar

Rektor har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att:

- Kontakt upprättas mellan skola och hem, om det uppstår problem och svårigheter för eleven i skolan.
- Formerna för samarbete mellan skolan och hemmen utvecklas och att föräldrarna får information om skolans mål och sätt att arbeta och om olika valalternativ.

Läroplan för gymnasieskola och anpassad gymnasieskola

2.1 Kunskaper

Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.

2.6 Rektorns ansvar

Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att vårdnadshavare får insyn i elevernas skolgång.

SKOLLAGEN SÄGER

28 kap. 16 § Överklagan

Beslut av en rektor får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om:

1. Åtgärdsprogram enl. 3 kap. 9 §
 2. Särskilt stöd i en särskild undervisningsgrupp eller enskilt enl. 3 kap. 11 §
 3. Anpassad studiegång enl. 3 kap. 12 §
 4. Att gå om en årskurs enl. 7 kap. 11c §
- Vid prövning av ett överklagande enligt första stycket 1 ska nämnden antingen fastställa eller upphäva det överklagade beslutet. Om det överklagade beslutet upphävs ska ärendet, om det behövs, visas åter till rektorn för ny prövning.

28 kap. 5 §. Beslut av en kommun eller en region gällande skolskjuts får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Referenser

- Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM. (2023).
- Specialpedagogiskt stöd, spsm.se
- Skolverket (2023) Skollagen SFS 2010:800 ändrad t.o.m. SFS 2022:1319.
- Skolverket (2023) Gymnasieförordningen SFS 2010:2039 ändrad t.o.m. SFS 2022:1617.
- Skolverket (2023) Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Lgr 22.
- Skolverket (2023) Läroplan för den anpassade grundskolan. Lgrsär22.
- Skolverket (2023) Läroplan för gymnasieskolan.
- Skolverket (2023) Läroplan för den anpassade gymnasieskolan.
- Skolverket (2023) Skolverkets vägledning inför val av skola och utbildning. utbildningsguiden.skolverket.se
- Centrala studiestödsnämnden, CSN (2023) Bidrag för gymnasiestudier. csn.se
- Mailsvar från handläggare 2013-08-20.
- Skolväsendets överklagandenämnd. (2023) www.overklagandenamnden.se/
- Skolinspektionen (2023) skolinspektionen.se

Om författaren till denna skrift

Författaren heter **Björn Olsson**, är utbildad specialpedagog och rektor och har arbetat som biträdande rektor och rektor i både grundskolan och den anpassade grundskolan. Mellan åren 2008–2013 arbetade han som biträdande rektor och chef för sjukhuskolan i Uppsala. Under dessa år träffade han, tillsammans med sjukhuslärarna vid skolan på Akademiska Barnsjukhuset och skolan på Folke Bernadotte regionhabilitering (FBH), många elever med cancer och även elevernas föräldrar, konsultsjuksköterskor samt hemskolans lärare och rektorer. I samband med hans projektledarskap i Barncancerfondens Skolprojekt/Skolhjälpen har han även haft många kontakter med andra föräldrar till elever som har eller har haft cancer. Det är från alla ovanstående möten och kontakter som han har blivit uppmärksam på vilka problem som kan uppstå i skolgången för en elev med en cancerdiagnos. Skolans styrdokument ger dock möjlighet och skyldighet till stöd för eleverna.

Vår förhoppning är att denna skrift ska vara ett stöd för elever, föräldrar, sjukhuslärare, konsultsjuksköterskor samt hemskolans lärare, skolledare, elevhälsan, studie- och yrkesvägledare och andra. Kort sagt alla som kommer i kontakt med en elev som går i skolan och som har cancer.

Skriften har faktagranskats av **Kärstin Ödman Ryberg**, sakkunnig på Barncancerfonden.

Om Barncancerfonden

Barncancerfonden bekämpar barncancer, med målet att varje drabbat barn ska överleva och leva ett gott liv.

Barncancerfonden finansierar forskning som möjliggör effektivare och mer skonsamma behandlingar som är elakare mot cancer men snällare mot barnen, samt erbjuder stöd för drabbade familjer och barncanceröverlevare i hela landet.

Tillsammans arbetar riksförbund och lokala föreningar för att bidra till en positiv utveckling inom alla områden som rör barncancer.

**BARNCANCER
FONDEN**